

BÖLGESEL GÜVENLİK KOMPLEKSİ BAĞLAMINDA ALMANYA’NIN “YENİ GÜÇ, YENİ SORUMLULUK” ANLAYIŞI

THE GERMANY’S “NEW POWER, NEW RESPONSIBILITY” APPROACH IN THE CONTEXT OF
REGIONAL SECURITY COMPLEX

HAKAN KIYICI*

ABSTRACT

This article is analyzing the German foreign policy concept, “New Power, New Responsibility” within the framework Regional Security Complex (RGC) theory. The RGC has been implemented for understanding state foreign policy shift since the post-Cold War. With the unification of two sides of Germany, the country has experienced contradictory issues about the old foreign policy concept, self-restraint. However, in the last decade, some international developments; in 2009 Eurozone economic crisis, in 2010 the Arab Spring and in 2013 Ukrainian Civil War, enforced to Germany drop out old foreign policy concept for supplying stability at both region and global levels. The article claims that Chancellor Angela Merkel is walking apart from the conservative foreign policy concept of her party, the Christian Democratic Union (CDU), thanks to the pragmatic foreign policy perception.

Keywords: Regional Security Complexes, Germany, Foreign Policy, New Power New Responsibility, Conservatism.

Öz

Bu makale Almanya’nın dış politikasında “Yeni Güç, Yeni Sorumluluk” stratejisini Bölgesel Güvenlik Kompleksi (BGK) çerçevesinde analiz etmektedir. BGK, Soğuk Savaş sonrası dönemden itibaren devletlerin dış politika değişikliğini anlamak için kullanılmaktadır. İki Almanya’nın birleşmesiyle birlikte ülkenin eski dış politika stratejisi olan kendine hâkim olma siyaseti tartışmalı bir konuydu. Fakat son on yılda uluslararası gelişmeler; 2009 Eurozone Ekonomik Krizi, 2010 Arap Baharı ve 2013 Ukrayna İç Savaşı, Almanya’yı bölgesel ve küresel seviyede istikrar sağlayabilmek için değişikliğe zorlamaktadır. Almanya 2013 yılında “Yeni Güç, Yeni Sorumluluk” projesini hayata geçirerek bölgesel ve küresel politikasını yenilmeye karar verdi. Yeni stratejik belgenin oluşmasında, Şansölye Angela Merkel’in dış politikaya pragmatizmi getirmesi ve partisi Hristiyan Demokrat Birliği’nin (CDU) kendine hâkim olma anlayışından vazgeçmesi önemli rol oynamamıştır. Makale, Şansölye Angela Merkel’in pragmatik dış politika anlayışı sayesinde partisi CDU’nun muhafazakâr dış politika anlayışından farklı bir yol izlediğini iddia etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Güvenlik Kompleksi, Almanya, Dış Politika, Yeni Güç Yeni Sorumluluk, Muhafazakârlık.

* Araş. Gör., Polis Akademisi.

Giriş

Soğuk Savaş sonrası ulusal ve uluslararası alanlar arasında güvenlik, barış, istikrar ve düzenin nasıl sağlanacağı ve bu unsurların nasıl sürdürüleceği konusu sadece ülkeleri değil aynı zamanda Uluslararası İlişkiler (UI) teorilerini de etkileyen konuların başında gelmiştir. Bölgesel Güvenlik Kompleksi (BGK) yaklaşımı da bu amaçla ortaya çıkan teorilerden birisidir. 1980'lerin başında Batı dışında kalan bölgelerin sistem içerisindeki etkilerini inceleyen çalışmalar (Buzan, Reivzi ve diğerleri, 1986; Buzan, 1988; Väyrynen, 1988; Wriggins, 1992) olmasına rağmen BGK, ilk kez Barry Buzan'ın 1983'de kaleme aldığı *İnsanlar, Devletler ve Korku: Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslararası Güvenlik Çalışmaları için Bir Ajanda* (People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era) adlı eserin ikinci baskısında teorik bir değer kazandı (Buzan, 1991). BGK ilerleyen yıllarda güvenikleştirme pratiği olarak devletlerin dış politika ve güvenlik ajandasını nasıl oluşturduğunu açıklamak için de kullanıldı (Buzan ve Wæver, 1992; Wæver, 1995). Buzan ve Wæver 2003'de kaleme aldıkları *Bölgeler ve Güçler: Uluslararası Güvenliğin Yapısı* (Regions and Powers: The Structure of International Security) isimli eserlerinde güvenikleştirme paradigmasının epistemolojik uygulamasını detaylı bir şekilde gösterdiler (Buzan ve Wæver). Buzan'a göre BGK üç özelliğinden dolayı işlevseldir: Birincisi, güvenlik çalışmalarında analiz seviyesine uygun argümanlar sunmamıza katkı sağlar; İkincisi, BGK ampirik çalışmaların organize edilebilmesinde kolaylık göstermektedir ve son olarak da olası alternatifler dahilinde teori tabanlı senaryolar kurabilmemizi kolaylaştırmaktadır (2003: 45).

1989'da Berlin Duvarı'nın yıkılmasından bir yıl sonra Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesi, Almanya'nın dış politikada nasıl bir strateji izleyeceği sorunsalını beraberinde getirdi. Ülke, İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren dış politikada kendine hâkim olma (self-restraint) anlayışını benimsedi. Bu nedenle de dış politikada askeri gücün etkisini azaltarak ittifak ilişkilerini kuvvetlendirmeyi ve karşılıklı bağımlılığı artırmayı amaçladı. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) çerçevesinde dış politikasını oluşturdu (Feldman, 2014). 1991'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması sonrası yakın çevresinde ortaya çıkan ülkelerin Batı'yla entegrasyonu bu politikanın bir devam olarak görüldü. 1990-1995 arasında yaşanan Yugoslavya İç Savaşı'nın sonucu olarak ortaya çıkan kitlesel soykırım, kontrolsüz göç ve otorite boşluğu gibi sorunları da BM'nin öncülüğünde çözmeye çalıştı. 1999'da NATO'nun BM kararı olmadan Kosova Müdahalesi'ne olası bir soykırımı engellemek

amacıyla askeri destek sağlandı. Bu üç olay Almanya'nın Soğuk Savaş sonrası dış politikasında kendisine olan güveni tazelerken; kendine hâkim olma anlayışının ise yeni sorunlara karşı revize edebileceğini de gösterdi. Ülkenin dış politikasının oluşmasında 1949-1969, 1982-1998 ve 2005'den günümüze kadar (2017) iktidarda olan (CDU'nun) önemli bir etkisi vardır.

2005'den bu yana partinin başında olan Şansölye Angela Merkel iç siyasette muhafazakâr çizgisini korurken; 2011 Libya Müdahalesinde ülkesinin çekimser oy kullanmasında görüş beyan ederek Fransa ve ABD gibi müttefiklerini şaşırttı. Şansölye Merkel aldığı bu karar nedeniyle Rusya ve Çin'in yanında yer almasıyla ülkesinin dış politikada bir *eksen kayması* yaşadığı konusunda eleştirildi (Spiegel, 2011). Merkel, 2013 yılında dış politikada köklü değişiklikte rol oynadı ve ülkesinin "*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk: Değişen Dünya için Alman Dış ve Güvenlik Politikasının Unsurları*" başlıklı stratejik belgeyi hayata geçirdi. Makale BGK teorisinin Almanya'nın bölgesel güvenleştirme pratiğinin küresel düzeni etkileyebilecek ölçüde olması nedeniyle ülkeyi dizginleyen dış politika anlayışından kopmasında kolaylaştırıcı rol oynadığını iddia etmektedir.

Makalenin ilk bölümünde BGK'nın ortaya çıktığı Soğuk Savaş sonrası dönem ile Almanya'nın izleyebileceği dış politika ve güvenlik stratejileri açıklanırken; ikinci bölümde Almanya'nın dış politikasında köklü değişikliğe gittiği ve 2013'de küresel düzende daha fazla aktif rol alabilmek için uygulamaya koyduğu "*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk*" stratejisi açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde ise BGK çerçevesinde "*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk*" stratejisinin günümüz Alman dış ve güvenlik siyasetine olan etkisi analiz edilecektir. Sonuç kısmında ise ülkenin muhafazakâr CDU tarafından yönetilmesine rağmen parti lideri Şansölye Angela Merkel'in muhafazakâr ideolojiyi dönüştürerek pragmatik bir tavırla ülkenin bölgesel ve küresel düzen içerisinde öncü rol oynadığını açıklamaktadır.

I. Soğuk Savaş Sonrası BGK ve Almanya'nın Dış Politika Arayışı:

BGK'yı Soğuk Savaş sonrası dönemin diğer Uİ teorilerinden ayıran en önemli özelliği; ortaya çıkan siyasal ve askeri güç boşluğunun neden olduğu güvenlik sorunlarının analizinde sistem temelli yaklaşımlardan ziyade (neorealizm ve neoliberalizm), amil-yapı ilişkisini merkeze alarak (konstruktivizm) bir sosyal süreç içerisinde askeri olmayan, etnik temelli çatışmalar, yoğun göç hareketleri, terörizm, organize suç ve bölgesel güvenlik gibi sorunların devletler tarafından nasıl *güvenlikleştirdiklerini* anlaşılır kılmaktır.

BGK'nın temel mantığı, sistemi oluşturan tüm devletlerin sahip olduğu bölgesel dinamiklerin küresel ölçekte birbirlerine ağ gibi karşılıklı bağımlılığa dayandığını ve bu nedenle bölgesel merkezli bir yaklaşımdan başlayarak sistemsal bir yaklaşıma doğru giden bir analiz yapmaktır (Yavaş, 2003, 202). Buzan ve Wæver ise Soğuk Savaş sonrası ortaya çıkan yeni küresel düzende tek hegemon güç olan ABD'nin yanında Çin, Japonya, Rusya ve AB gibi küresel güçlerin (1+4) bölgesel otorite boşluğunun olumsuz etkisinden kurtulmak için yerel dinamiklere (1+4+bölgeler) ihtiyaç duyduğunu ve mevcut uluslararası düzende bölgelerin barış ve istikrarın sürdürülmesinde önem kazandığını vurgulamıştır (Buzan ve Wæver, 2003, 37). Soğuk Savaş döneminde iki kutuplu düzenin sağladığı düzenin çözülmesi Balkanlar başta olmak üzere kendisini Kafkasya'da, Ortadoğu'da ve Afrika'da gösterdi. Bu bölgelerde ortaya çıkan etnik çatışmalar, sınır değişikliği talepleri, zorunlu göç, kitlesel katliamlar, mezhep çatışmaları, terörizm ve organize suç gibi militer olmayan tehditler çok kısa bir sürede büyük güçlerin ulusal güvenliklerini tehdit etmeye başladı. Bu nedenle devletlerin ulusal güvenlik ajandalarını oluştururken kendi çevreleri dışında kalan bölgesel dinamikleri ve kırılğan yapıları da hesaba katması gerektiği ortaya çıktı. Björn Hette bu durumu Güvenliğin Bölgeselleşmesi olarak yorumladı ve küresel güçlerin mevcut Westphalian sistemden farklı olarak kendi bölgesel krizlerini idare edebilen, orta derecede içe dönük ve kısmen kendi kendine yetebilen küresel bölgeler arasında kurumsallaşmış yapıcı ilişkilere dayalı bir dünya düzeninin ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğunu belirtmiştir (2008, 106).

Almanya da bölge temelli mevcut küresel düzen analizinde önemli bir aktördür. Gerek BM içerisinde gerekse AB ve NATO gibi küresel platformlarda rol oynayan ülkenin, diğer bölgesel güçlerle olan ilişkisinde dış politikasının nasıl oluşturduğunun anlamamızda BGK kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararası sisteminde uzlaşma siyaseti güderek savaşın neden olduğu tahribatı azaltmaya çalışan Almanya, Batı'yla olan ilişkilerinde siyasi ve ekonomik karşılıklı bağımlılığı sürdürmeye çalıştı. Doğu ile yeni bir politik strateji olan *Ostpolitik*'i korumaya çalışırken bu politikanın temelinde, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Demokratik Almanya Cumhuriyeti ve diğer Varşova Paktı üyesi ülkeler ile barış ve iş birliğine dayalı bir politika sürdürme amacı vardır.

Soğuk Savaş sonrası iki kutuplu düzenin çökmesiyle birlikte hem batısında hem de doğusunda yeni bir siyasal güç boşluğu bulan Almanya'nın nasıl

bir dış politika izleyeceği beraberinde yeni tartışmaları getirdi. Bu tartışmaların en önemlisi 1994'de *Foreign Affairs*'de Timothy Garton Ash tarafından kaleme alınan *Almanya'nın Seçimi* başlıklı makale idi. Ash, iki Almanya'nın birleşmesinden sonra ilk kez ülkenin uzun bir aradan sonra mevcut küresel sistemde dört farklı stratejiyi uygulayabilme fırsatı yakaladığını söyledi (Ash, 1994). Ash'ın Almanya'nın önünde bulunan dış politika seçeneklerinin ilki olarak ülkenin tarihsel arka planını oluşturan Karolenj İmparatorluğu gibi *Kuzey-Batı Avrupa Birleşmiş Milletleri Sistemi*'ni hayata geçirip bir yapı içerisinde derin siyasal ve parasal birlik entegrasyonunu sağlayabileceği savunurken; ikinci seçenek olarak da adına *Geniş Avrupa* dediği Almanya'nın merkez ve doğu komşularıyla AB çatısı altında entegrasyonunu öngören yaklaşımıdır. Ash üçüncü seçenek olarak *Moskova Öncelikli Merkez ve Doğu Avrupalı komşularıyla siyasal ve mali entegrasyonun benimsenmesinin* mevcut küresel düzende Almanya ve Rusya'yı birlikte oyun kurucu yapabileceğini belirtti (1994). Son stratejik seçenek de artık yeni düzen içerisinde BM Güvenlik Konseyi üyesi olarak Britanya ve ABD'yle aynı düzeyde olunması gereken *Dünya Gücü* stratejisini söylemekteydi (1994). Ash'ın belirttiği stratejiler çerçevesinde günümüzde *Geniş Avrupa* argümanı Almanya'nın Soğuk Savaş sonrası dış politikasından önemli rol oynayan AB'nin ve NATO'nun genişlemesiyle gerçekleşirken; *Kuzey-Batı Avrupa Birleşmiş Milletler Sistemi* ve *Moskova Öncelikli* stratejiler 2008'de Gürcistan ve 2013 Ukrayna'da Rusya'nın *ağır metal siyaseti*'ni (heavymetalspolicy) izlenmesi ve İngiltere'nin *Brexit*'le AB'den çıkmak istemesi nedeniyle günümüzde geçersiz hale geldi. Dünya Gücü stratejisi de hem BM Güvenlik Konseyi'nin mevcut yapının değişmesinin zor olması hem de Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan ülkeye miras kalan kendine hâkim olma iradesi nedeniyle zor görülüyor (Kappel, 2014). 2013 yılında *Economist Almanya Özel Raporu*'nda ülkenin ulaştığı ekonomik ve siyasal gücün küresel ölçekte ABD'nin yerini alabilecek emareler göstermesine rağmen Almanya'nın İsteksiz *Hegemon* olduğunu belirtmiştir (2013). Martin Wolf'da Almanya'nın bugün bölgesinde alternatif olmayan küresel bir güç olduğunu ve Eurozone ekonomik krizini atlatmasıyla birlikte Ortadoğu ve Doğu Avrupa'da aktif bir rol oynayabilmesi için askeri gücünü artırmak zorunda kalarak ülkenin yalnız ve isteksiz hegemon olduğu tarihi bir ironiyle karşı karşıya kaldığını belirtmiştir (Wolf, 2014).

2011 tarihi Almanya'da dış politikada eksen kayması tartışmalarının ortaya çıktığı bir dönemdi. BM Güvenlik Konseyi'nin Libya'da sivilleri koruma amaçlı "uçuşa yasak bölge" kararına karşı çekimser oy kullanan Almanya, kararı destekleyen ABD ve Fransa için şaşkınlığa neden oldu. Almanya bu

kararı almasında Libya'ya karşı yaptırımların sertleşmesi gerektiği konusunda diğer ülkelerle aynı konumda olduğunu söylerken; askeri müdahale konusunda ciddi soru işaretlerinin olduğunu belirtti (DW, 2011). Almanya'nın bu tavrından farklı olarak yine bu dönemde bölgesinden de kendisine yönelik daha aktif bir dış politika izlemesi talebinin olduğu ortaya çıktı. Kasım 2011'de dönemin Polonya Dışişleri Bakanı Radoslaw Sikorski Berlin'de yaptığı “...bugün Almanya'nın gücünden değil; hareketsiz kalmasından daha çok korkarım” açıklamasında bunun en önemli işaretiydi (Mahanoy, 2011). Polonya'nın Almanya tarafından geçmişte üç kez işgal edilmesine rağmen bir dışişleri bakanının bu tarz bir açıklamada bulunması Almanya'nın *isteksiz hegemon* olmasını sorgulamasında önemli rol oynamıştır.

2012'de Almanya yeni bölgesel güçlerle Brezilya, Çin, Rusya, Hindistan, Singapur, Malezya ve Meksika'yı kapsayacak şekilde “Genişletilmiş Ortaklıkta Küreselleşmeyi ve Sorumluluğu Paylaşmak” adlı stratejiyi hayata geçirmeye çalıştı (Federal Foreign Office, 2012). Daha sonra “*Yeni Oyucular*” adını alacak bu belge, özellikle bölgesel güçlerin ekonomik kapasitelerini artırmasıyla küresel ölçekte birer oyuncuya dönüştüğü ve bu durumun küresel liberal düzende ve mevcut küresel liderliğe karşı meydan okumanın kaçınılmaz olduğunu vurguladı. Bölgesel güçlerin mevcut düzenden yeni bir statü talep ettikleri ve Batı değerlerine de meydan okuyarak yeni bir sistemin kurulması gerektiğini düşünen bu ülkelerin ekonomik sistemleri, teknik standartları, finansal sistemleri, askeri veya insani müdahale gibi konuları kendi ölçülerinde yeniden yorumlamak istemeleri Almanya'yı BGK kapsamında farklı strateji ve politikaya sevk etmiştir.

II. “Yeni Güç, Yeni Sorumluluk” Stratejisi:

2013 genel seçimlerine bir yıl kala Şansölye Merkel, Almanya'nın yeni bir dış politika anlayışı oluşturması için Alman Dışişleri Bakanlığı ile ülkede dış politika konusunda önemli düşünce kuruluşları olan Bilim ve Politika Vakfı (SWP) ve Alman Marshall Vakfı'nın (GMF) yeni bir program hazırlamasını istedi. 2012'nin sonlarına doğru hazırlanmaya başlanılan “*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk: Değişen Dünya için Alman Dış ve Güvenlik Politikası'nın Unsurları*” adlı proje günümüz Almanya'sının mevcut dış politikasını oluşturmaktadır. Bu proje aynı zamanda geniş katılımın olduğu ve farklı fikirlerin bir potada eritmeye çalışıldığı bir girişimdir. Katılımcı unsurların arasında sadece Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı bürokrasisi değil ayrıca parlamentonun bütün siyasal kesiminden milletvekilleri de aktif olarak yer aldı. Stratejik belgenin

hazırlanmasında Alman Dış İlişkiler Konseyi (DGAB), Avrupa Dış İlişkiler Konseyi (ECFR), Bertelsman Vakfı, Konrad-Adenauer Vakfı, Freidrich-Ebert Vakfı, Alman Sanayi Birliği (BDI), Daimler Anonim Şirketi yöneticileri, Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Wolfgang Grenz ile çeşitli üniversite rektörleri konferans ve çalıştaylarda aktif olarak rol aldı.

“*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk*” projesine çeşitli alanlardan Alman elitlerinin dâhil edilmesinde şüphesiz Alman dünya politikasının temel sorunları ile ilgili bir birlik ve bütünlük oluşturmak amaçlanmaktaydı (Kranuer, 2016, 20). Geniş desteğe sahip olmayan bir dış politika anlayışının dinamik ve sürdürülebilir bir dış politika olmadığı farkında olan Almanya, özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra uygulamaya çalıştığı kendisine hâkim olma siyasetini bırakmasında geniş bir seçkinler desteğini sağlamayı amaçlıyordu.

“*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk*” stratejisi dört ana bölümden oluşmaktadır: *Almanya ve Uluslararası Düzen* başlığını taşıyan ilk bölüm mevcut uluslararası düzenin iki önemli aktörü ABD ve AB’nin geleceğiyle ilgilidir. Stratejik belgeye göre ABD son zamanlarda siyasi, askeri ve ekonomik bir gerileme yaşarken; AB’nin de yaşanan ekonomik krizin etkisiyle uzun vadede global hegemon ve uluslararası düzenin garantörü olamayacağı görüşü dillendirilmektedir. Uluslararası düzende yeni oyuncuların sahneye çıkmasıyla birlikte Batı düzenine karşı yeni güçlerin meydan okumasının kaçınılmaz olduğu belirtilmektedir (SWP ve GMF, 2013, 12). Bu bölümde ayrıca Almanya’nın insan hakları, uluslararası suçlar, ticaret ve finans, silahsızlanma, denizlerin serbestliği ve uzayın güvenli kullanımı gibi konularda yeni çıkabilecek düzen kurallarını desteklediğini açıklanmaktadır (2013, 14). Stratejik belgede ayrıca çok merkezli ve küreselleşen dünyada devlet gücünün klasik unsurları olan Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH), doğal kaynaklar, askeri gücün uzun vadede etkisini kaybedeceği şeklinde analiz edilmektedir. Bu bölümde ayrıca Almanya’nın nasıl aktif rol oynayabileceğinin de ipuçları verilmektedir. Buna göre günümüzde bir devletin uluslararası ilişkilerdeki gücü daha çok karşılaştığı küresel problemleri çözebilme yeteneği, çatışmaların olumsuz etkilerini azaltmak, tüm uluslararası toplumda etkili olabilecek fikirlerin ortaya çıkmasını sağlamak amacıyla inisiyatif almak ve kurulacak olan karşılıklı diplomatik ağlara hükümet dışı aktörleri de dahil ederek uluslararası platformlarda sorunları çözmek olduğu belirtilmektedir (2013, 16).

“*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk*”un ikinci bölümü ise *Avrupa kıtasında Almanya’nın oynayabileceği rolle* ilgilidir. Avrupa’nın İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra görmediği iç ve dış krizlerle karşılaştığı vurgulanmakta ve mevcut

bölgesel düzen içerisinde siyasal, ekonomik ve güvenlik krizlerinin etkilerini azaltmaya yönelik AB'nin mevcut statükodan vazgeçmesi gerektiğinin altı çizilmektedir. Ayrıca krizler için birliğin kendisini reforme edemediği takdirde daha fazla yıpranacağı açıklanmaktadır (2013, 20). Bu bölümde Ortak Dış ve Güvenlik Politikası ile birlikte Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının Birliğin daha derin entegrasyonu için önemli bir anahtar olduğu belirtilirken rapor pro-aktif bir ajandanın uygulanması görüşündedir (2013, 28).

Belgenin üçüncü kısmında ise *Almanya'nın Stratejik İlişkileri*'ne odaklanılmaktadır. Almanya'nın uluslararası düzende kendisi gibi düşünen ortaklarla ilişkilerini geliştirmesi ve Soğuk Savaş sonrası mevcut dış politika prensiplerinin -Batı ittifakı, uzlaşma, Avrupa entegrasyonu ve çok yönlü dış politika-ülkenin değerlerini ve çıkarlarını takip etmesi gerektiği vurgulanmaktadır (2013, 30). Bu bölümde Almanya'nın AB üyesi olmayan NATO müttefiklerini ABD, Kanada ve Türkiye “*anahtar ortaklar*” olarak sayarken; Japonya, Güney Kore, Avusturalya, Yeni Zelanda, Meksika ve İsrail'i ise “önemli ortaklar” nitelemesiyle açıklanmaktadır (2013, 31). Almanya'nın içinde yer alacağı bu ilişki ağına meydan okuyanlar ise Rusya ve Çin başta olmak üzere, Hindistan, Brezilya, Güney Afrika ve Endonezya gibi ülkeler görülmektedir. Mevcut düzeni yavaşlatan ve genişlemesini sekteye uğratanlar ise daha çok kırılgan ve zayıf devletler olan İran, Kuzey Kore, Suriye, Somali, Afganistan ve Mali bu ülkeler grubunu oluşturmaktadır. Rapor, bu ülkelerin mevcut durumunun kitle imha silahlarının yaygınlaşmasına zemin hazırladığını, teröristler için güvenli alanlar sağladığını ve etki alanlarının kolaylıkla diğer komşu ülkelere de sıçrayabildiğini belirtmektedir (2013, 33). Günümüz küresel düzende yerel problemler kolaylıkla uluslararası sorunlara dönüşebilmektedir. Bu nedenle küresel düzeyde çıkarlar ve değerler tehlikeye girmektedir. Almanya'nın bu bölgelerden kendisine yönelik tehlikeleri azaltmak amacıyla askeri gücünü uluslararası operasyon düzenleyecek seviyeye çıkarması gerekmektedir (2013, 36). Stratejik belgenin dördüncü bölümünde ise mevcut *Uluslararası Güvenlik* gündeminde yer alan konularda Almanya'nın izleyeceği stratejik argümanlar yer almaktadır. Günümüz dünyasının mevcut belirsizlikler ve çok katmanlı tehditlerle beraber yeni güvenlik riskleri olan iklim değişikliği, doğal kaynakların kıtlığı, hastalıkların dönüşüm geçirerek daha ölümcül ve bulaşıcı hale gelmesi, açık veri kaynaklarının ve ulus-devlet gücünün erozyona uğramasının da ilerleyen dönemde devam edeceğini vurgulamaktadır (2013, 38). Almanya'nın mevcut güvenliğinin Kuzey Afrika'dan Sahel Kuşağı'na, Balkanlardan Ortadoğu'ya, Kafkasya'dan Orta Asya'ya benzer gerilimler ve krizlerden etkileneceği belirtilmektedir.

Bu krizlerin olası etkilerini azaltmak içinde *risk yönetimi* anlayışının yeni dış politika uygulamasında olması gerektiği belirtilmiştir (2013, 39).

Ülkenin son dönem dış politikasında iktidar partisi olarak önemli rol oynayan CDU kendini sınırlama anlayışından kopararak “*Yeni Güç, Yeni Sorumluluk*” çerçevesinde dinamik ve küresel düzende daha aktif rol oynamak için kendisine yeni bir rol biçmektedir. Bu rolün gerçekleştirilmesi için 2014’de Dışişleri Bakanlığı öncülüğünde dış politika çalışmalarında pratiğe dayalı bilimsel argümanların da tartışılması için “Review 2014” projesi hayata geçti. Bu atılım, Alman dış politika bilimcileri, uluslararası uzmanlar, bilim insanları, düşünce kuruluşları, diplomatlar ve sivil toplum örgütleriyle iletişime geçmek için oluşturuldu (Germany Diplo, 2014). Almanya’nın bölgesinde ve küresel arenada aktif rol oynamasında toplumun geniş kesimlerince kabul gördüğü yapılan anketlerde anlaşılıyor. Pew Araştırma Merkezi’nin 2016’da yaptığı ankette Alman halkı %53 oranında Almanya’nın diğer ülkelerde görülen siyasi problemlerde yardımcı olması gerektiğini söylerken; %67 oranında Almanya’nın dış politikada çıkarlarına göre davranması gerektiği yönünde fikir belirtti. Yine aynı ankette katılımcıların %62’si Almanya’nın son on yıla göre küresel ölçekte daha çok rol oynadığı görüşündedir (Pew Research Center, 2016).

III. BGK Bağlamında “Yeni Güç, Yeni Sorumluluk” Stratejisi:

Almanya’nın BGK çerçevesinde bölgesinde ve küresel ilişkilerinde son zamanlarda uygulamaya çalıştığı yeni stratejiye neden ihtiyaç duyduğu yakın çevresindeki gelişmelere bakıldığında da anlaşılıyor. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra başta Sovyet Rusya olmak üzere diğer Doğu Bloğu ülkelerine yönelik *Ostpolitik* anlayışı, 2012 Ukrayna’da Rusya’nın örtülü desteğiyle Viktor Yanukovych’in seçilmesi ile sorgulanmaya başlandı. 2012’de gazeteci ve analizciler *Ostpolitik*’in bittiğini ve Rusya-Almanya ilişkilerinde *yeni buz çağına* geçildiğini belirttiler (Kramer ve Shevtsova, 2012; Neukirch ve Schepp, 2012). Stefan Meister (2015) ise bu durumu son yirmi yıldır Almanya ekonomik çıkarları nedeniyle Rusya’yı uluslararası arenada destekler gibi gördüğü ama bu politikanın siyasal çıkarlar nedeniyle değiştiği görüşünde. *Ostpolitik* siyasetinde köklü değişikliğin bir diğer sebebi de Kasım 2013’de Yanukovych’in AB ile olan Birlik Anlaşması’nı iptaliyle başlayan protestoların kısa bir sürede iç savaşa dönüşmesiydi. Şansölye Merkel Rusya’yı Soğuk Savaş mantığıyla hareket etmekte suçladı ve Yanukovych’in anlaşmayı imzalamamasının nedeni olarak Rusya’yı gösterdi (Pop ve Rettman, 2013).

NATO'nun 2016 tarihli Varşova Zirvesi'nde Doğu Bloğu ülkelerini Rusya'nın agresif politikalarına karşı korumak için önemli kararlar alındı. Özellikle BGK perspektifinde Baltık ülkelerinden Litvanya'ya askeri birlik gönderen Almanya, aynı zamanda 2014'de Kırım'ın ilhakiyla ortaya çıkan bölgesel gerilimi azaltabilmek için çeşitli *de facto* oluşumlarda yer aldı. Minsk görüşmeleri (Fransa, Belarus, Ukrayna ve Rusya)'nde öncü rol oynadı ve Normandiya Dörtlüsü (Rusya, Fransa ve Ukrayna) olarak bölgesel sorunun küresel ölçekte genişlemesini engellemek için diplomasi kanalının açık tutulmasını sağladı (Robinson, 2016). Almanya, doğusuna bu tür bir politika değişikliğine giderken Batı ile olan ilişkilerinde de değişiklikler görüldü. 2008'de Amerika'da emlak piyasalarında başlayan ekonomik krizin kısa bir zaman süre içerisinde AB üyesi olan İspanya, Portekiz, İtalya, İrlanda ve Yunanistan'ı etkilemesi Birlik'in geleceği için soru işaretlerini beraberinde getirdi. Almanya bu ülkelerin sıkı kamu maliyesi uygulayarak tasarruf etmesini isterken; bu ülkelerden Almanya'ya karşı sesler güçlenmeye başladı. 2012'de Almanya'nın yeni küresel güçlerle arayışa girmesinin temelinde, AB'nin ekonomik ve siyasi ölçekte bir lider olamayacağı yatmaktaydı.

Almanya ayrıca "*Yeni Güç Yeni Sorumluluk*" çerçevesinde küresel düzeyde lider rol oynayabilmek için askeri gücün önemli olduğunun farkına varmıştı. 1999 Kosova Savaşı ile Alman Silahlı Kuvvetleri (*Bundeswehr*) İkinci Dünya Savaş'ından sonra ilk kez bir askeri operasyona katkı sağladı. Bu olay Alman siyasetlerine psikolojik olarak silahlı kuvvetlerin daha etkili kullanılabilmesi için bir fırsat sağladı.

Bundeswehr, BM çatısı altında Kamboçya (1992, UNTAC ve UNAMIC), Somali (1993, UNISOM II) ve Bosna'da (UNPROFOR/IFOR 1995) aktif olarak yer aldı. Ülkenin 2016 itibariyle dış görevlerde bulundurduğu personel sayısı Afganistan'da 980, Mali'de 650 iken Almanya 2017'de bu rakamı her iki ülkede 1000'ne çıkarmayı tasarlamakta (*Bundestag Report*, 2016). 2014'den itibaren de Irak Şam İslam Devleti'yle (İŞİD/DAEŞ) mücadele kapsamında Alman Hava Kuvvetleri (*Lutwaffe*) uluslararası koalisyonda aktif yer alırken; Özel Kuvvetler Birimi (*Commando Spezialkräfte*) Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'ne (IKYB) ve Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) Suriye kolu Halk Koruma Birlikleri'ne (YPG) silah yardımı ve askeri taktik eğitim vermektedir (Morandi, 2016; Borck, 2016). Almanya kendi bölgesi dışında daha fazla aktif olmak amacıyla 2016'dan itibaren savunma harcamasını yüzde 8 oranında artırmayı amaçlamaktadır (Shalal, 2016). 2023'e kadar 11.400 personelin de ek olarak *Bundeswehr*'e katılımı planlanmaktadır (Troianovski,

2016). 2016'da ülkenin dış ve güvenlik perspektifini ortaya koyan *Beyaz Kitap*'ta belirtildiği üzere Almanya'nın gelecekte tahmin edilemeyen tehditlerle mücadele daha etkili olabilmesi için siber saldırılardan taraflı ve yalan propaganda, ekonomik baskılardan siyasal istikrarsızlıklara kadar geniş bir alanda hazır olması amaçlamaktadır (Kaim ve Linnenkaump, 2016).

Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier'in (2017'de Cumhurbaşkanı olarak seçildi) 2016'da *Foreign Affairs* için yazdığı "*Almanya'nın Yeni Küresel Rolü*" isimli makalesinde son yirmi yıldır Almanya'nın olağanüstü bir dönüşümden geçtiğini ve 1990'da gerçekleşen barışçıl birleşmeyle birlikte ekonomik potansiyeli artan Almanya'nın, aynı başarıyı dış politika gösteremediğini söyledi (Steinmeier, 2016). Bugün Ortadoğu da yaşanan kronik savaş hali ve Euro bölgesinde ortaya çıkan mali ve siyasal krizlerin Almanya'yı daha aktif bir dış siyaset izlemeye zorladığını belirten Steinmeier (2016) ülkesinin sorumluluklarından artık kaçamayacağını belirtti.

Sonuç

Muhafazakâr hükümetlerin iş başında olduğu ülkelerde geçmişten beslenen tarihsel düşmanlıklar, dostluklar ve müttefik ilişkileri dış politika ve güvenlik kültüründe önemli bir yere sahiptir. Bu anlayış süreklilik izler ve dönemseller şartlara göre kolaylıkla da değişmez. Fakat Almanya son zamanlarda bu duruma tezat bir dış siyaset izlemekte. Şüphesiz bu durumun ortaya çıkmasında CDU'nun sahip olduğu muhafazakâr kimlikten ziyade parti lideri olan Merkel'in siyasal tavrının etkisi büyüktür. Ülkenin ilk doğu Alman kökenli, doğa bilimleri eğitimi görmüş, kadın Şansölyesi olan Merkel, siyasal düstur olarak partiye pragmatizmi getirdi (Yoder, 2011, 361). Uluslararası Politika (UP) ve Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları'nda (Gender Studies/TCC) kadın liderlerin ülke siyasetine olan etkisi konusunda görüş birliği yoktur. Literatürde kabul edilen iki görüş mevcuttur. Buna göre kadınların, karşıt cinslerine nazaran daha az inisiyatif aldıklarını düşünen yaklaşım kadın liderlerin sadece insan hakları ve vatandaşlık konularına odaklanacağını savunurken (Sykes, 1993; Lansford, 2003); bir diğer yaklaşım ise kadın liderlerin sahip oldukları iktidarı korumak için şahin tavırlar sergileyebileceğini belirtmektedir (Peterson ve Runyan, 1999). Şansölye Merkel, dış politikada şahin bir tavır sergilemek yerine, pragmatik bakış açısıyla çevre ve insani güvenliği öne çıkaran genişletilmiş bir siyaset ajandası (broadening agenda) benimsemiştir. Merkel ilk başbakanlık döneminde (2005-2009) iç politikada ülkenin sosyal refah, aile, entegrasyon ve çevre politikalarına odaklandı

(Clemens, 2009, 132-134). 2006'daki seçimlerden de zaferle çıkan Merkel, aynı gerçekleşen Münih Güvenlik Zirvesi'nde yaptığı konuşmada daha aktif bir Almanya'nın kaçınılmaz olduğunu vurgulayarak haleflerinden farklı bir dış siyaset izleyeceğinin ilk sinyalini verdi (Shwarz, 2006). Merkel partisine CDU'nun Helmut Kohl döneminde (1982-1998) izlediği düşük profilli, dengeli, taviz veren ve uzlaşmacı bakış açısını dönüşüme uğratarak pragmatizmi ve değişikliklere kolay adapte olabilen bir anlayış kazandırdı.

Almanya'nın muhafazakâr bir parti ile dış siyasetini değiştirmeye başladığı dönemde bölgesinde yapılan seçimlerde muhafazakâr/milliyetçi partiler oy oranını artırarak iktidarda yer aldılar. 2014'de Macaristan'da muhafazakâr merkez sağ partisi olan Genç Demokratlar (Fidesz) ve 2015'de Polonya'da milliyetçi muhafazakâr Hukuk ve Adalet Partisi (PiS) bu dönemde seçimleri kazanan partilerin başında gelmekteydi. Seçimlerden sonra her iki ülke daha içe kapalı bir dış siyaset izlemeyi tercih ederken tarihsel dış politika ve güvenlik söylemlerini canlandırmak için 2011 Suriye İç Savaşı ile bölgeye gelen kontrolsüz mülteci akımını ve 2013 Ukrayna İç Savaşı'nın etkisiyle Rusya'nın bölgeye yönelik *heavymetal* siyasetinin alan kazandığını söylemlerinde sıklıkla kullandılar. Genç Demokratlar'la Macaristan Başbakanı Viktor Orban, Avrupa Şüphesizliği (*Eurosceptic*) yaklaşımıyla Birliğin “açık kapı politikasını” sonlandırmasını isterken; Adalet ve Hukuk Partisi lideri Jaroslaw Kaczynski'de Almanya ve Rusya karşılığını kullanarak kadim Polonya milliyetçiliğini canlandırmaya çalışmaktadır (DW, 2015; Davies, 2016; Grygiel, 2016).

BGK teorisi de Almanya'nın “Yeni Güç, Yeni Sorumluluk” stratejisi çerçevesinde bölgesel özerkliğini artırarak liberal sonrası küresel düzen (*post-liberal global order*) içerisinde daha fazla söz sahibi olabileceğini göstermektedir. Almanya'nın başta yakın çevresinde olmak üzere küresel ölçekte birçok güvenlik sorunsalına cevap vermesi beklenmektedir. Muhafazakâr bir bakış açısıyla bu cevabın verilmesi zordur. Çünkü değişkenlik gösteren dış politika ve güvenlik dinamikleri yenilikçi ve pragmatik çözümleri gerektirmektedir. Almanya'da dış politika da CDU'nun etkisinden ziyade Şansölye Merkel'in bu dönüştürücü tavrı ile bölgesinde ve küresel düzeyde yeniden konumlanmaya çalışmaktadır.

İlerleyen dönemlerde Almanya'nın bu perspektifte dış politikasını sürdürmeye devam edeceğini söyleyebiliriz. Fakat yeni politikada kamuoyunun ve sivil toplumun desteğini arkasına alan Almanya'nın en fazla düşündüreceği konu ise dış politikada askeri gücü tekrar merkeze almasıyla ortaya çıkan

handikap olacaktır. Muhafazakâr CDU'nun lideri ve Şansölye Merkel'in ülkesinin bölgede ve küresel düzeyde öncü rol oynayabilmesi için ideolojiden bağımsız olarak bu sorunu çözmesi beklenecektir.

Kaynakça

- BORCK, T. (2016) *Germany's Place in the Middle East*. RUSI International Defence Policy. Erişim Tarihi: 23 Aralık 2016, <https://rusi.org/commentary/germanys-place-middleeast>
- BUNDESTAG ANNUAL REPORT. (2016) Erişim Tarihi: 1 Ocak 2017. https://www.bundestag.de/blob/501800/c9afdf96dfc06a60f49c60c0ed7111d7/annual_report_2016_58th_report-data.pdf
- BUZAN, B. (1988) *The Southeast Asian Security Complex*. Contemporary Southeast Asia. 10 (1).ss:1-16.
- _____, RIZVI, G. ve diğerleri (1986) *South Asian Insecurity and the Great Powers*. Basingstoke: Macmillan.
- _____, (1991) *People, States and Fear. An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*. (2. Baskı). Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.
- _____, ve WÆVER, O. (1992) *Framing Nordic Security:European Scenarios for the 1990s and Beyond*. İçinde ØBERG, J. (ed.), *Nordic Security in the 1990s: Options in the Changing Europe*. London: Pinter, ss. 85-104.
- _____, ve WÆVER, O. (2003) *Regions and Powers: The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CLEMENS, C. (2009) *Modernisation or Disorientation? Policy Change in Merkel's CDU*. German Politics. 18(2). ss:121-139.
- DAVIES, C. (2016) *The conspiracy theorists who over taken Poland*. The Guardian, Erişim Tarihi: 16 Aralık 2016, <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/16/conspiracy-theorists-who-have-taken-over-poland>
- _____, (2016) *The Ghost of Smolens: How the divisive legacy of late President Lech Kaczynski still poisons Poland's politics*. Foreign Policy. Erişim Tarihi: 16 Aralık 2016. <http://foreignpolicy.com/2016/04/08/the-ghosts-of-smolensk-poland-kaczynski-russia/>
- DW. (2011) *Libya savaşı NATO'yu böldü*. DW. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2016, <http://www.dw.com/tr/libya-savaşı-natoyu-böldü/a-14926878>
- _____, (2015) *AB 'açık kapı siyaseti'ni bitiriyor*. DW. Erişim Tarihi: 18 Aralık 2016, <http://www.dw.com/tr/ab-a-%C3%A7%C4%B1k-kap%C4%B1-siyasetini-bitiriyor/a-18736548>
- ECONOMIST SPECIAL REPORT ON GERMANY. (2013) *Europe's Reluctant Hegemon*. Economist. Erişim Tarihi: 16 Aralık 2016, http://www.economist.com/sites/default/files/20130615_germany.pdf
- FELDMAN, L.G. (2014) *German Foreign Policy Of Reconciliation: From Enmity To Amity Conservatism in Germany*. Rowman & Littlefield Publishers, Lanham.
- FEDERAL FOREIGN OFFICE. (2012) Erişim Tarihi: 12 Aralık 2016, http://www.wienio.diplo.de/contentblob/3537104/Daten/2357169/Globalisierungsgestalten_download.pdf
- GERMANY DIPLO. (2014) *Foreign Minister Steinmeier: Rewiev 2014*. Germany Diplo Youtube Channel, Erişim Tarihi: 1 Aralık 2016 <https://www.youtube.com/watch?v=lTtoea2DfUQ>
- GRYGIEL, J. (2016) *The Return of Europe's Nation-States The Upside to the Eu's Crisis*. Foreign Affairs, Erişim Tarihi: 25 Aralık 2016, <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/return-europe-s-nation-states>
- HETTNE, B. (2008) Teori ve Pratikte Güvenliğin Bölgeselleşmesi. Uluslararası İtişkiler. 15(18). Ss:87-106.

- KAIM, M. ve LINNENKAUMP, H. (2016) *The White paper 2016 - promoting greater understanding of security policy?*. SWP Comments 47. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2016, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2016C47_kim_lnk.pdf
- KAPPEL, R. (2014) *Global Power Shifts and Germany's New Foreign Policy Agenda*. Strategic Analyses. 38(3). ss:341-352.
- KRAMER, D. ve SHEVTSOVA, L. (2012) *Germany and Russia: end of Ostpolitik?*. American Interest, Erişim Tarihi: 12 Aralık 2016, <https://www.the-american-interest.com/2012/11/13/germany-and-russia-the-end-of-ostpolitik/>
- KRONAUER, J. (2016) *Her zaman tetikte: yeni alman dünya politikası*. Yazılama Yayınevi, İstanbul.
- LANSFORD, T. (2003) *A Female Leader for the Free World: The First Woman President and U.S. Foreign Policy*. İçinde. Watson, R. P. ve Gordon, A. (Edt.). *Anticipating Madam President*. Boulder, CO: Lynne Rienner. ss:177-88.
- MAHANOY, H. (2011) *Poland fears german 'inactivity' more than german power*. Euroobserver, Erişim Tarihi: 1 Aralık 2016, <https://euobserver.com/economic/114424>
- MEISTER, S. (2015) *Politics Trump Economics*. IP Journal. Erişim Tarihi: 19 Aralık 2016, <https://zeitschrift-ip.dgap.org/en/ip-journal/topics/politics-trump-economics>
- MORANDI, A. (2016) *Kurdish Peshmerga Complete Advanced Training in Germany*. Rudaw. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2016. <http://www.rudaw.net/english/kurdistan/070320161>
- NEUKIRCH, R. ve SCHEPP, M. (2012) *Chilly Peace: German-Russian Relations Enter A New Ice Age*. Spiegel Online. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2016, <http://www.spiegel.de/international/germany/german-and-russian-relations-are-at-animpasse-a-835862.html>,
- PETERSON, V.S. ve RUNYAN, A. S. (1999) *Global Gender Power*. Boulder, CO: Westview Press.
- PEW RESEARCH CENTER. (2016) *Europeans Face the World Divided*. Pew Research Center. Erişim Tarihi: 17 Aralık 2016, <http://www.pewglobal.org/files/2016/06/Pew-Research-Center-EPW-Report-FINAL-June-13-2016.pdf>
- POP, V. ve RETTMAN, A. (2013) *Merkel Criticises Russia On Eve Of Vilnius Summit*. Euroobserver. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2016 <https://euobserver.com/foreign/122264>
- ROBINSON, G. (2016) *German Commit More Troops to NATO in Lithuania*. The Daily Signal. Erişim Tarihi: 22 Aralık 2016, http://dailysignal.com/print?post_id=305073
- SHALAL, A. (2016) *German Defence Minister says Berlin is Ready to Expand Military Role*. Reuters. Erişim Tarihi: 18 Aralık 2016, <http://uk.reuters.com/article/uk-germany-military-idUKKBN12H2C8>
- SPIEGEL. (2011) *A Serious Mistake of Historic Dimensions' Libya Crisis Leaves Berlin Isolated*, Spiegelonline. Erişim Tarihi: 19 Aralık 2016, <http://www.spiegel.de/international/germany/a-serious-mistake-of-historic-dimensions-libya-crisis-leaves-berlin-isolated-a-753498.html>
- STEINMEIER, F.W. (2016) *Germany's New Global Role*. Foreign Affairs. Erişim Tarihi: 16 Aralık 2016, <https://www.foreignaffairs.com/print/1117546>
- SYKES, L. P. (1993) *Woman as National Leaders: Patterns and Prospects*. İçinde, GENOVESE, M.A. (Edt.). *National Leaders*. London. SAGE. ss:219-29
- SWARZ, P. (2006) *Munich Security Conference: Imperialists Close Ranks*. WSWS. Erişim Tarihi: 19 Aralık 2016, <https://www.wsws.org/en/articles/2006/02/muni-f08.html>
- SWP ve GMF. (2013) *New Power New Responsibility Elements of a German foreign and security policy for a changing World*. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2016, https://www.swpberlin.org/fileadmin/contents/products/projekt_papiere/GermanForeignSecurityPolicy_SWP_GMF_2013.pdf
- TROIANOVSKI, A. (2016) *Germany Plans Modest Boost in Size of Its Armed Forces*. The Wall Street Journal. Erişim Tarihi: 19 Aralık 2016, <https://www.wsj.com/articles/germany-plans-modest-boost-in-size-of-its-armed-forces-1462900575>
- YAVAŞ, G. (2013) *Bölge, Bölgeselleşme ve Güvenlik*. İçinde Çomak, H. ve Sancaktar, C. (Edt.). *Uluslararası İlişkilerde Teorik Tartışmalar*. İstanbul: Beta Yayınları. ss:191-214.

- VÄYRYNEN, R. (1988) *Domestic Stability, State Terrorism, and Regional Integration in the ASEAN and the GCC*. İçinde Stohl, M, ve Lopez, G. (Edt.). *Terrible Beyond Endurance*. New York: Greenwood Press. ss: 194-217.
- WEAVER, O. (1995) *Securitization-Desecuritization*. İçinde LIPSCHUTZ, R. (Edt.). *On Security*. New York: Columbia University Press.
- WOLF, M. (2014) *Europe's Lonely and Reluctant Hegemon*. Financial Times. Erişim Tarihi: 16 Aralık 2016. <https://www.ft.com/content/faf48600-7e43-11e4-87d9-00144feabdc0?mhq5j=e4>
- WRIGGINS, W. H. (Edt.). (1992) *Dynamics of Regional Politics: 4 Systems on the Indian Ocean Rim*. New York: Columbia University Press.